

Baluw- / schoutrekening

Heuristiek Vroegmoderne Tijd

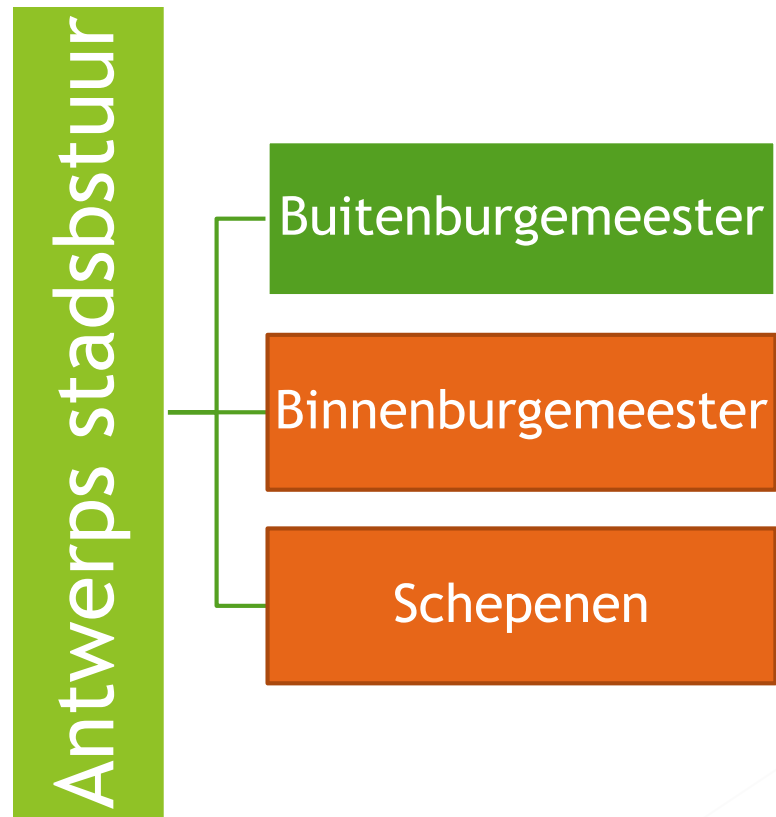
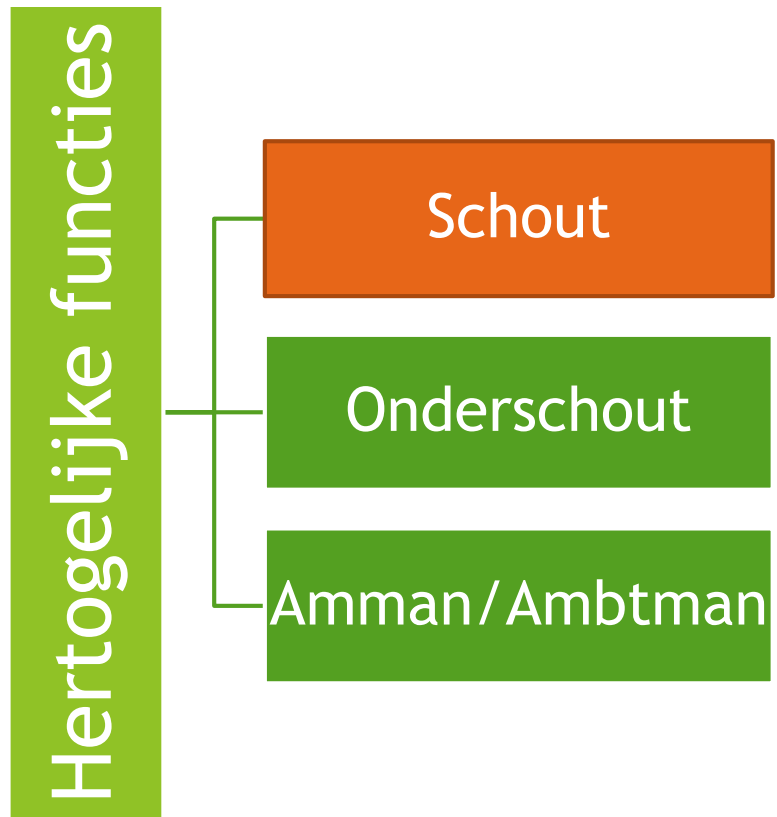
Janna Everaert

Baljuw/Schout

- ▶ Baljuw/meier/amman/schout
- ▶ Vertegenwoordiger van de landsheer (bestuurlijke taak)
 - ▶ Tussenschakel vorst-stad
- ▶ Gerechtsofficier (politie taak)
 - ▶ Verdachten opsporen
 - ▶ Bewijsmateriaal verzamelen
 - ▶ Verdachten beschuldigen
 - ▶ Toezicht op de strafuitvoering

Casus: Antwerpen

Schoutrekening

Rekening

- ▶ Inkomsten (boetes, verbeurtverklaringen...)
- ▶ Uitgaven (loon van de beul)

Bewaarplaats

- ▶ Stadsarchief
- ▶ Kopie naar de Rekenkamer
- ▶ Casus Antwerpen:
 - ▶ Originelen verloren
 - ▶ Rekenkamer van Brabant

In Janne franchois (noit franchouffone, de welke in tiden conleden, op eenen
aiont dat hi thins quam van sinen kercke, d'hi ghebrachte hadde, ende bi
sinen vier sat woerde wel hebbende, segge sin wif en sin op hem weder
met vele oimbel woerde die si hem gaf, als dat de wif sin gut quade maede
op stont en groep eenen candel, en werp na sin wif wif en misse,
de sin wif en geraecte een sin kint, dant siet lach, ondt wende
ontrent een Jan een sin hoot, als dat een wende hadde, en blime acht

Dingen dwo na stof dat kint d'af dat de wif sin conblijstus was, so
dat in d'inde goede manen quame een den seconts ende baden hem om
goode wille, dat hi de waerheit vander zaken staen wille, en den meest
die oud wif kint gegae hadde horen spreke, so dat de wif stont
de wif vander zaken vernam, en die dat de meest op sinen ede
nam dat wif kint van diere quetsien met gestorne en wad man
andere bi natuerlik siet afsmits worden was, liet hien d'af aensiede
de gelegentheit vander zaken, en dat een gerecht ongenal was,
legene hem compos, want een arm scamel man was, en die datt
goede luden con baden, om een. aenempsche guldene, dat te wem
gt elken gulden geveent.

Fragment 1: ARA, RK nr. 12902, f. 262 r.-v. (1419)

Fragment 1: ARA, RK nr. 12902, f. 262 r.-v. (1419)

Van Janne Franchois Nout Franchoissonne, de welke in tiden voirleden op eene[n] avont dat hi thuus quam van sinen wercke, d[air] hi gewracht hadde ende bi sinen vier sat woorde wt[er] hebbende jeghe[en] sijn wijf ende sijn wijf om hem weder met vele onnutt[er] woorde[n] die si hem gaf, als dat de voirs. Jan uut quade[n] moede op stont ende groep eene[n] cande[er] ende werp na sijn voirs. wijf ende misse de sijn wijf ende geraecte een sijn kint, dairt siet lach oudt wesende omtrent een jaer aen sijn hoot, als dat een wonde hadde ende binne[n] acht daghen dair na sterf dat kint d[air] af dat de voirs. Jan voirvluchtich was, so dat in deynde goede man[n]en quame[n] aen den scouth ende baden hem om goods wille dat hi de waerheit van de zaken v[er]staen wille ende den meest[er] die ov[er] voirs. tkint gegae[n] hadde horen sprek[en], so dat de voirs. scouth de w[ae]rheit van den zaken vernam ende oic dat de meist[er] op sinen eedt nam dat tvors. kint van diene quetsue[re]n niet gestorve[n] en wae[re] mair anders bi natuerlik[en] siecte[n] aflivich worden was, lieten hier d[air] af aensiende de gelegenheit van der zaken ende dat een gerecht ongeval was, jegens hem compos[eren], want een arm scamel man was ende oic datt[en] goide luden voir baden, om VIII Arnempsche guldene, val[ent] te XXXIII g. elken gulden gerekent

XXII s. VIII d. g.

888 *Vingenen*

ken vorst koning in heeft van nimen theued had van brabant
wheer vorst sin vadden vanden vorst scautengscarpe poot t scaut
se heeft de vorst koning aen hem seluen genomen van eenen
almen iud dat comet nae yrelaude van tide poot t scaut
alant etc pont scaut m s b d y

Voorst stont die butekint ende betracht heeft den hantman
 van Amboeyen van dat hi segge moete staede einen phillips
 dener van coelne ende dat hi den coophuden van coelne beende
 hadde hem tegemen voor sin recht (

en seluen conuict die noch ontgheleit ende bracht heeft
den vorst hancman van dat hi Rechte te baste enen hemmelen
vander groendelike onds hart dieffen die hi gedaen hadde
hem geyuenen van sin Recht

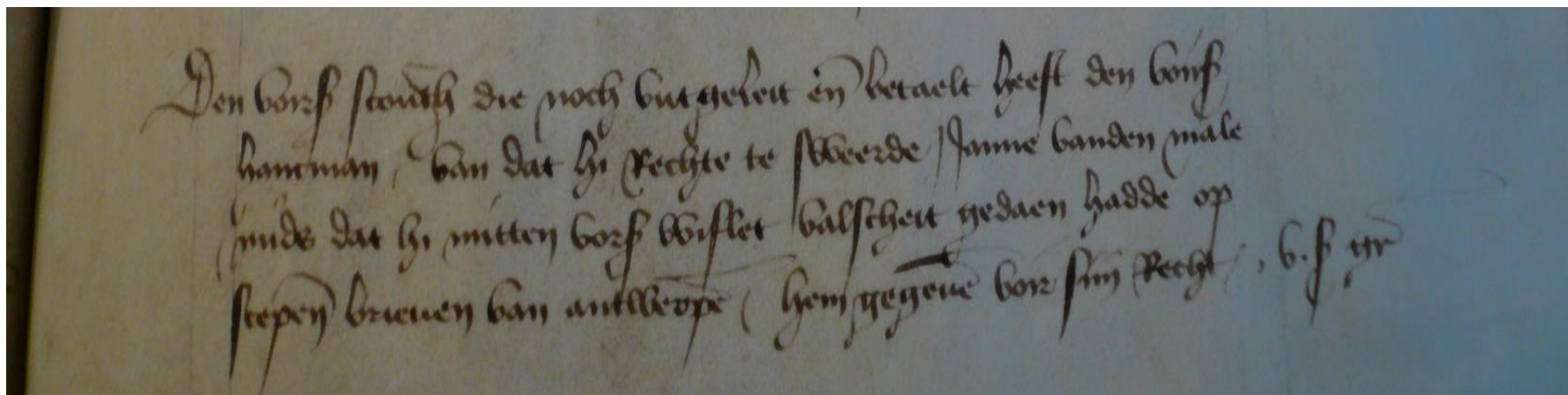
den seluen die noch bueylen end betracht heeft den wif
hancman van dat hi enen vriende man die oec vier wimen
getrou hadde opt pellerfette hem gegheuen was sin Recht

nu den vorst jonck die burgermeester ende raede heeft den heer
 van Rossum als treford van brabant (die pme van deenich
 ponden) elck bulban vore elc pont geveken alst blyt
 bequamen vanden vorst treford gescreuen tabbeken pmy dym
 in june dym vry hier te hene over gaff. Dae om hie
 be vertue van de vorst dore queten. Die vorst pme d
 ppe t dat nu

Fragment 3: ARA, RK nr. 12902, f. 290 v. (1421)

Den selven die noch uutgeleit ende
betaelt heeft den vors. hancman van
dat hi enen vremden man die wel
vier wiven getrout hadde opt pellerin
sette hem gegeven voir sijn recht

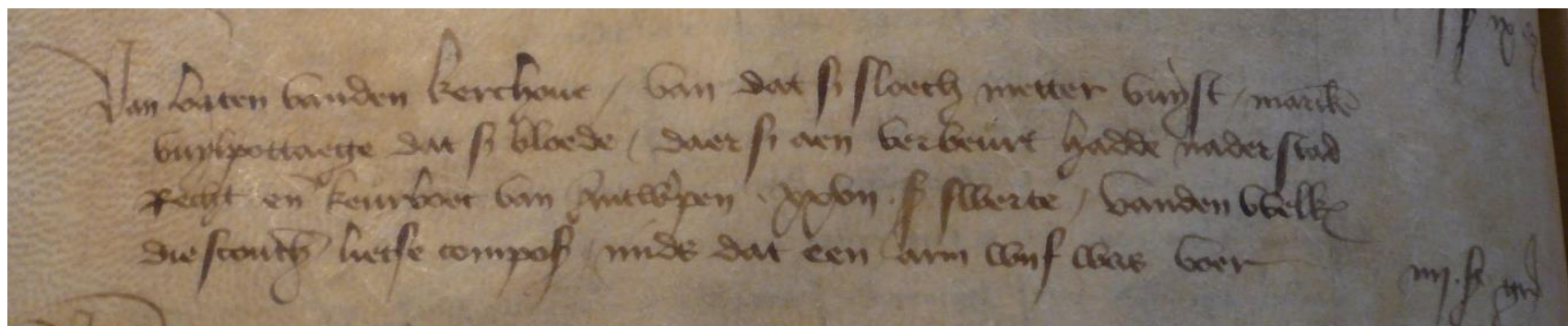
XX d. g.

Fragment 5: ARA, RK nr. 12902, f. 304 r. (1422)

De voirs. scoutheit die uutgeleit ende betaelt heeft den hancman van Antwerpen, van dat hi rechte metten swerde, Wiflet van Berchem, mids valscheiden die hi gedaen hadde bi scepen[en] brieve[n] van Antwerpen, hem gegeven voer sijn recht

V s. gr.

ARA, RK nr. 12902, f. 305 v. (1423)

Van Loaten van den Kerchoue, van dat si sloech metter vuyst,
Marik[en] Vuylpottaeghe, dat si bloede, daer si aen verbeurt
hadde na der stad recht ende keurboec van Antw[er]pen XXVII
s. swerte, van den welk[en] die scouth lietse compos[eren],
mids dat een arm wijf was, voer

IIII s. gr.

**RK. 12908, ongefolieerd
(22 november 1601 - 22 mei 1605)**

Van dat Alexandro Lanro palma
 sijn sijn verbodest tot versgijding
 reysen te doch get swomelende
 misdact oft sonde van Godome
 Maedich sy by degen Ergoutet
 te soogen vuerstgaling capitalite
 Was betragt. Ende dat by Ergout
 geseyt Was dat de voers Ergout
 Was getemich tot zynen vermette
 Als de voers Alexandro Lanro palma

[illegible]

RK. 12908, ongefolieerd (22 november 1601 - 22 mei 1605)

Van dat Alexander Lauro Palma hem heeft vervoirdert tot verscheyden reysen te doen het scroomelyck misdaet oft sonde van sodomie. Naerdyn hy by dezen schouteth ter hooger vierschaeren capitaliter was beticht, ende dat by scepenen geseght was dat de voerseide scouteth was gecommen tot zynen vermete een voerseide Alexander Lauro Palma daeromme aen eenen staecke, jerst geworcht zynde metten viere geexecuteert geweest hebbende achtergelaeten diversche meubele goeden die welcke dezen rendant by openbaeren oproepe heeft doen vercoopen, dan alzou ter zaecken vande penninghen vande voerseide meubele goeden geprocedeert tusschen desen rendant ende Vincentio Patriarchi proces is, die pretendeert dat de voerseide wylen Alexandro Lauro hem deughdelyck soude schuldich zyn drye hondert ende tnegentich Philips daelders van geleenden gelde, wezen tzelve meer als drymael zou vele als vande voerseide meubele goeden is geprocedeert ende ontfangen, wordt daeromme alhier tzelve totter decisie vander zaecken gestelt voer van dyen somme den reden aldaer memorie

(Marge) Zoe waneer dit proces ten procusfyte? Vanden princsch sal wesen gedetermineert zy eegesndat alsdan van dese meubelen woirde verantwoordt, zeedert gesien het definitief van desen processe ende die certificaten opden inhouden van tekst hier

Munteenheden

(Gouden) Carolusgulden

(Zilveren) Filipsdaalder

Baljuw-/schoutrekening

► Voordelen

- Langdurig en continue bronnenreeks
- Rechtsgeschiedenis
- Sociaal-economische geschiedenis

► Nadelen

- Enorme hoeveelheid
- Feiten ondergeschikt aan de cijfers (<> procesdossiers)
- Geen of gebrekkige indexering
- Hoe recenter hoe minder informatief
- Geregistreerde criminaliteit <> werkelijke criminaliteit

Referenties

- ▶ Roelens, Jonas. “Citizens & Sodomites. Perception and Persecution of Sodomy in the Southern Low Countries (1400-1700).” PhD thesis, Universiteit Gent, 2018.
- ▶ Meewis, Wim. *De vierschaar. De criminele rechtspraak in het oude Antwerpen*. Kapellen: Pelckmans, 1992.
- ▶ Dean, Trevor. *Crime in Medieval Europe*. Harlow: Pearson Education, 2001.
 - ▶ (p. 130) “The dominant forms of punishment in the Middle Age were in fact the money fine and banishment or exile, penalties that depleted the convict’s assets or expelled him from the community. This had been amply demonstrated by the French historian Robert Muchembled in his book *Les temps des supplices*. In contrast to Foucault’s focus on horrific pain, Muchembled shows that ‘judicial fines were at the heart of the system’ in the later Middle Ages.”